

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállítás:

Külső-monostortúra 1868. sz.

Kiadó hivatal:

Középutca, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorért 1-szor 7 kr., 2-szor 6 kr., 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek Bécsben Oppellik Alajomnál (Wollzeile 22. sz.) és Haasensteint és Voglernél (Wollzeile 9. sz.).

Pesten: Zeisler M. hirdetés felvételi irodájában (Königsgasse Nr. 60.)

Nyilttéri cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez küldendők.

Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

Minden a lap hetenkint háromszor, u. m.

kedden, csütörtökön és szombaton délbén.

Előfizetési ár:

egész évre 12 frt, félre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Pest, május 12. 1868.

(D.) Azon tisztelt olvasóink, kik lapunkat rendszeres részvételre s figyelemre méltatják s elmondott eszméinket érdekeltségökben véleményeikkel összehasonlítgatják, vissza fog-nak bizonyynyal emlékezni azon elméletre, a mit e sorok írója még akkor állított fel e lapok hasábjain, mikor még e kérdés napirenden nem vala.

Mi általában elméletünket nem merev radical-reform eszmékre, hanem a jogfolytonosságra szoktuk alapítani, s ott, a hol az előttünk álló kérdést és jogaink alapján látjuk megoldhatónak, kiválólag ez alapokon kívántuk megoldatni.

Ez volt felfogásunk, ez ítéletünk a honvéd kérdés megoldásáról.

Azon két-három cikkben, melyeket egy-koron e kérdésnek szenteltünk, mult korunk hadrendszert tanulmányozva, azon ténny mutatunk ki, miképp nemzeti haderünk két elem-ből állott, u. m. a sorkatonaságból és insurrectióból; a sorkatonaság kiegyesítő részét képezte az uralkodó közös hadsergének, a központi hadi-hatóság alatt állott, a Felső-főhaduri parancsa alatt, az országgyűlés joga levén az ujonczokat, valamint azoknak kiállítását módját megszavazni, s kiállításukról intézkedni. Ezen hadsereg az uralkodó zászlója alatt harczolt, s védő és támadó háborúra az uralkodó főlég parancsához képest. Ellenben az insurrectio, maga a nemzet fegyverfogható ereje volt, mely csak az országgyűlés rendeletére állt fel s szállt síkra, s rendszeresen katonáskodni csak a haza határain belül tartozott.

A mi nézetünk az volt fenne említett cik-künkben, hogy jövőre is haderünknek ezen két tényezéből kell állania; s hogy a jog-egyenlőség kimondása után a honvédelem a régi insurrectio kötelessége többé már nem csak egy osztályra, de az egész hasonjogu népre hárul, s ezen összes elem fegyverfogható erejének kell képeznie a jövő honvéd serget.

Okoskodásunkat jogtörténelmünkben von-tuk ki, s következtetésünk ez alapokon ter-mészetes volt, de mindamellett egészen új volt, a mennyiben előttünk azt más sem az irodalom, sem a zsoldasztal terén oly alakban fel nem állította.

Annál öröndetesb reánk nézve, midőn látjuk, hogy a törvényhozás körében, a com-petens szakemberek előtanácskozásai a honvédkérdés megoldásának eszméi egészen a mi felfogásunk ductusa szerint alakulnak.

Éppen nem akarjuk azt arrogálni, hogy az eszmék illetén alakulására a lapunkban elmondott nézetek lettek volna befolyással, igen könnyen elhiszszük, hogy Klapka, Per-czel, Vetter stb. a „Kolozsvári Közlöny“ létezéséről sem sokat tudnak, annál kevesebbet talán év előtt elmondott eszméinkről s föllállított tanainkról.

De a magyar jogérzelem, s historiai reminiscenciák iránti kegyelet öröndetes jele az, hogy az oly doctrínákat, melyeket jövő alakulásunkra nézve, a multak tapasztalataira fektetünk, rendszerint igazolja minálunk az idő, s a magyar alkotmányos lét stabilitásának nagy és jelentékeny biztosítékul szolgál az, hogy nemzetünk minden rétege, azok is, kik katonai ügyek közt nevedtek, oly tiszta érzékkel bírnak jogtörténelmi fejlődésünk hely-es felfogása iránt, hogy egy ilyen kérdésben is, minő ez, a hadseregben nevelt tábornokok épp azon resultatúra jönnek, a mit mi zold-asztal mellett növekedett békeharcosok histo-riai tanulmányainkból kiokoskodunk.

Az ily alkotás aztán kérdésen kívül a nemzet geniusából foly ki, s mert eredetileg nem új, talán nem is oly csillogó, mint az elvont elméletekre épített radical reformok, de annál biztosabb, annál maradandóbb, mert nem új plánta, hanem a multban gyökerezik.

Ezen gondolatok vesznek körül minket, midőn a honvédrendszer kérdésében folyt tanácskozásokról Klapka nyilatkozatát olvas-suk saját lapjában. Hiszszük, hogy legfigyel-mesb olvasóink midőn ezen oly fontos kér-dés megoldásának módozatáról e competens férfiú leleplezéseit olvasandják, rá fognak emlékezni azon véleményre, melyet mi e tárgyban oly régen már kifejeztünk, s mely

a most érvényesülni indult eszmékkel oly teljes összhangzásban áll.

Oly kérdésben, hol a mult intézmények helyes felfogására fektetett eszmék ily kere-setlenül összetételnek, kérdésen kívül ha-tározott politikai igazság rejlik, és ha a nem-zet saját történelmének tiszta nyomdokain halad, a mellett, hogy a politikai következe-tesség nagy és fenntartó útját követi, egy-szersmind jelentékeny akadályok nélkül halad előre, mert nem problémákra, hanem a mul-tak tapasztalataira épít, s így nem bizonyta-lan légvárat, hanem az alkotmány biztos pyramidjeit építi fel.

Mondhatnak akármit korunk higgadt politikájáról; azok, kik saját békületlenség-üket a nemzet szívébe akarják beültetni, s így szándékosan vagy szándéktalanul felfogatás-ra törekcsenek; de a ki mélyebben tekint be kérdéseinkbe, belátja, hogy nemzetünk oly biztos álláspontot foglalt el, melyen a legkényesnek tetsző kérdések gordiusi cso-móját is jó szerencsével lehet megoldani.

A mi meggyőződésünk szerint, mely e kérdésben már régebb olvasóink előtt állott, a honvédkérdés megoldásának kulcsa meg van találva, ez ügy ellentétlathatlanul haladni fog a valószínű felé, mert biztos alapra a jog és alkotmány multjára van alapítva.

Országgyűlési tudósítás.

A képviselőház ülése május 9-én

Napirenden van a görög keleti vallásnak ügyé-ben kelt törvényjavaslat.

A vita a cultusminiszter által utólagosan a ház elé terjesztett módosítvány körül forog, mely a törvényjavaslat 10. d. §-át képezvén, azon gör-keleti vallásnak jogait oltalmazza, kik sem a szerb, sem a román nemzetiséghez nem tartoznak.

Ezen szakaszhoz több részről módosítványok nyújtattak be, melyek közül Nyáry Pálnak indit-ványát, melyben a sem szerb, sem román ajku gör-keleti vallás híve önkormányzati s a fennálló metropoliaiktól való esetlegképpen elválhatási joga leginkább van biztosítva — a képviselők legnagyobb része pártolja.

Elfogadtattott továbbá a Somsich Pál, Kerká-polyi Károly, Horváth Lajos és Vadnai Lajos ál-tal benyújtott következő módosítvány:

„A görög keleti vallás sem nem szerb, sem nem román ajku hívei ezentúl is megtagadnak mindazon jogaikban, a melyeket egyházközségi és iskolai ügyeik önálló intézésében, szertartási nyel-vük szabad használatában, mint szintén egyház-községi vagyonuk és alapítványaik kezelésében eddig gyakoroltak.“

Az ülés d. u. 2 órakor ért véget.

A képviselőház ülése május 11-kén.

A görög keleti egyházra vonatkozó törvény-javaslat felolvasatik s a ház által véglegesen el-fogadtatik.

Az alsóháznak a gyorsírók ügyében létrejött határozata a m. felsőrendek házához tárgyalás alá átküldetik.

Napirende van kitűzve az alföldi fümei vas-útra vonatkozó törvényjavaslat.

A törvényjavaslat felolvasatik, s mintán gróf Mikó Imre közl. miniszter úr gyöngékedése miatt a gyűlésben meg nem jelenhetett, Hollán Ernő képviselő és államtitkár ismerteti a ház előtt azon álláspontot, melyből a kormány a törvényjavaslat szerkesztésénél kiindult.

A törvényjavaslat általánosságban elfogadta-tott. A részletes tárgyalás a közelebbi ülésnek ha-gyátván fenn.

A képviselőház ülése május 12-kén.

A beérkezett folyamodványok közül megem-lítjük Csizsák 1848-ban szolgált alkotmányos tiszt-viselői kérelmét, melyben fizetései hátrálékainak kiadását kéri.

Napirenden az alföld-fümei vasútra vonatkozó törvényjavaslat részletes tárgyalása volt, melynek befejezése a következő ülésnek hagyatott fenn.

Levelezés.

Barcozás, ápril végén, 1868. — Folyó évi ápril 25. ről 49-dik szám alatt a „K. Közlöny“-ben egy cikk jelent meg e cím alatt: „A görög nem egyesült egyház consistoriuma, s a brassói görög és bolgár keresztények közti viszály“ r. s. jegy alatt, s minekutána ezen cikk száraz tényeket

számlál elő, annak minden szavai tiszta igazságon alapulnak; ámde úgy a mint adva van, még sem felel meg a kitett czímnek, mert abban csak a vi-szály utolsó stadiuma van az olvasó közönség elé terjesztve, még pedig oly szárazon és röviden, hogy abból maga a vizsály keletkezése, annak fej-lődése s jelen stadiumára való jutása egyáltalában titok marad.

A tisztelt szerkesztőség becses engedelmeivel bátorodom tehát az egész vizsályt úgy, mint azt én tudom, a tiszta igazságnak megfelelőleg fel-fejteni.

Előrebocsátva azt, hogy 1790 előtt nem le-vén a görögöknek megengedve Brassóban házak, s egyáltalában fekvő birtokok vásárlása, minden Brassóba bevándorolt görög kereskedésből élt, s tagja levén az ugynevezett görög kereskedelmi kompániának, előbb a kincstár, azután a főkormány oltalma alatt állott.

A társulatnak, mint ilyennek kiváltságai sze-rint, meg volt engedve, hogy vallási gyakorlatra imaházat, s abba egy általa Görögthonban az athos hegyén levő kolostorból szabadon választott papot tarthasson, ki különben a társulat által kiállított kezesítés mellett közvetlenül a brassói tanács, köz-benveve azonban egyenesen a flgs k. főkormány-szék hatósága alá vala helyezve, az időszertint er-délyi nem-egyesült püspökök csak azon befolyás engedhetvén, hogy ő adhasa beleegyezését a papi kötelességek teljesíthetéseire, s így a lelkiekben le-gyen nekik alárendelve.

Nincs példára, hogy 1790 előtt a püspökök vagy akadályozólag, vagy máskép az érintettől több befolyást gyakoroltak volna, mert maga az imaház s annak talán tagjai is szegények valának.

A nevezett évben azonban többen a vagyono-sabbak közül egybeállván, megvásároltak Brassó-ban benn a várban két telket tulajdon pénzükkel oly czélból, hogy oda a már szűkké vált imaház helyett nemzeti templomot építhessenek, felépíték ezt, és tulajdon zsebekből annyira dotálák, hogy már 1795 ben 35,000 frt vala, mint ezen templom s e mellé állított görög iskola alapítványa a bécsi kamarai pénztárba letéve, az alapítványok kizáró-lagosan görögök által, a görög templom és iskola számára tétetvén az alapítványi levelekben, mik köz-ül névszerint a kezdetbeniek a bécsi görög tem-plomnak is kézbesítettek, tisztán ki van kötte, hogy azok jövedelme csak addig küldendő Bras-sóba, valaméddig az érdeklött templom görög ma-rad, és senki mással nem osztozik, vagy alapítvá-nyai kezelésébe a görög megye által választott gondnokokon kívül más belé nem elegyít, ellen-esetre azok a bécsi görög templom kezelése alá levén bocsátandók.

Mihelyt ezen így felépült görög templomnak vagyona lett, azonnal fellépett akkori nem-egyesült püspök Adamovits Gerasim, s követelte, hogy a görögök osztanak meg vagyonukat a brassói vár-beli oláhokkal, s egyszersmind engednek meg azt is, hogy ezen templomhoz a görög pap mellé egy oláh káplán alkalmaztassék.

Ezen követelés után több főkormányzéki bi-zottmányok munkálkodtak ezen ügyben, s kiderít-vén azt, hogy úgy a templom, mint annak alapít-ványai egyedül a görögöké, így keletkezett 1796-ban egy k. leirat, melyben a brassói görög me-gyének mind azon kiváltságok adtak, mikkel az előtt már a bécsi birt.

Ezen kiváltság-levél első pontjában az mon-datik ki, hogy azon templom a görögök tulajdona, mert aztők kizárólagosan a maguk költségeken építették; második pontja azon kötelezettséget rója a görögökre, hogy ők ezen templomot minden má-sok befolyásán kívül kötelesek fenntartani; harma-dik, hogy papjukat mikép választssák Görögthonból, a negyedik meghatározza azon viszonyt, miben ezen megye az idő szerinti püspökkel, vagy ha az nem volna (de csak akkor), az egyházi tanácsosul szemben áll; továbbá meghatároztatik, hogy a me-gye gondnokai, iskola-tanítói stb. mikép választas-sanak, kimondatván a gondnokokra, hogy ők csakis a megyének tartoznak szakmádsággal, köteleztetvén a már megvizsgált számadásokat felülvizsgálás végett a főkormányhoz felterjeszteni stb. stb.

Adamovits oláh püspök úr követeléseivel me-rőben elutasított, később azonban viszont osztályt követelvén az oláhok, 1821-ben örökös hallgatásra utasítottak, s egyszersmind a jó utra térésüket az-zal bizonyítják be, hogy ők is a várban egy házat vásárolván, oda imaházat állítottak.

1833-ban a megye vagyona a herczeg Bran-kován-alapítvány által látszólagosan sokat szapo-ródott, látszólagosan mondom, mert ő alapítványát úgy tette, hogy annak jövedelme két részre oszol-

ván, felerészben a vallás és nemzetiségi különbség nélküli szegények közt osztodjon fel évenként a görög megye gondnokai által, a másfelerész pedig fordíttassék a görög iskola nagytására.

Ezen látszólagos vagyonosodás viszont szálla volt az akkori nem-egyesült püspök Moga úr sze-mében, s lépéseket tett 1843-ban arra, hogy egy-felől nagyobb befolyást gyakorolhasson ezen me-gye ügyeibe, másfelől pedig vagyona kezelésébe, ezen vágyától azonban komolyan elutasított, 1846-ban megpróbálták még egyszer a városi olá-hok is a görög megye vagyonában részesedést, de ugyanezen évben viszont felsőbb és legfelsőbb helyen igen komolyan és határozottan elutasítottak.

Erre jött Schaguna mostani érsek ő nmlga. Itt átugrunk pár évet, mik béke évei valának a görög megyére nézve, miért? nem vitatjuk, ámbár ennek is megvoltak az ő okai.

1856-ban a görög megye megnyervén a her-czeg Brankován-féle javak iránt, a pénzügyi ügyesz-séggel fenforgott pert, így a Brankován javaknak valódi tulajdonosa lett, következve bejelenté kár-pótlási igényeit elvesztett urbírségeiért, természet-esen választott gondnokai által, a végrendelet értel-mében, a bejelentés történt decemberben s már januárban 1857-ben vissza ir a földterhermentesítési bizottmány, hogy a bejelentést Schagunának kell tenni, mert templom javak felett ővé, egy tulajdonosi, mind felsőbbbségi jog, a gondnokok tehát csak ak-kor léphetnek fel, hogyha általa kapnak felhatal-mazást, merész lépés vala ő nmllóságtól, egy-szerre vagyoni s függetlenségi állását a görög me-gyének szándékozá megsemmisíteni, ámde a görög megye nem rejtett meg, egész bátorsággal vissza-írt az akkori helytartósághoz, s kimutatván azt, mennyire nincs igaza Schaguna urnak, a

Helytartóság igazat adott a megyének, elfo-gadta bejelentését, tárgyalta azt, s ki is adta a kár-pótlást csakugyan a megyének kezelése alá püspök ő nmlga kirekesztésével.

Erre ő nmlga oda nyilatkozván a görög me-gye küldöttéi előtt, jól van, kivették a vagyont kezem alól, de a pap az enyém, azt minden pa-nasz, nyomozás és kihallgatás nélkül nem csak hi-vatalától függesztette fel, hanem merőben el és a hazából azon fenyegetéssel csapta ki, hogyha 8 napok alatt a hazát, Erdélyt el nem hagyán, kény-szer-útlevel mellett fogna kikísértetni, egyszersmind a szabad választási joggal bíró görög megye szá-mára egy oláh papot nevezvén ki.

A görög megye panasztott ezen valóban hal-latlan erőszakos eljárás ellen, azonban nem akar-ván hosszasan pap nélkül lenni, a papi állomást üresedésbe jötnék nyilvánítá, s a k. k. leirat ér-telmében megválasztá papját, s elintézte minden előírt lépéseket megválasztottja alkalmaztatása te-kintetéből.

Püspök ő nmlga hivatkozva sok mindenféle egyházi törvényekre, megtagadta a görög paptól a papi hatóságot, mire egy a helytartó tanács, mint az akkori es. kir. vallás és közoktatási miniszte-rium határozottan kimondván, hogy ilyes hivatko-zásokkal legfelsőbb helyről kiadott kiváltságokat megsemmisíteni nem lehetvén, ő nmlga ismerje köteles-ségének a görög papnak papi hatóságát kiadni, a megerősítés azonban mai napig elmaradt.

A görög megye több sürgetéseket tett a pro-visorium alatt, s most tudunkra az egész ügy az elhatározás pontján állván, esendesen várja a me-gye annak bekövetkezését.

Azonban nagy világot kell hogy vessen ezen ügyre azon püspöki eljárás, miszerint ő nmlga a brassói görög megyét 1857-ben azon oknál fogva, mivel az a reája erőszakolt oláh papot elfogadni nem akará, interdictum alá vetette, s ezen idő alatt tör-tént az, hogy megye tagjai haltak el utolsó kenet és temették el a papi közbejövétel nélkül; ezen interdictum maig sincs megszüntetve, csak annyit volt kimondva, hogy egyetlenben egy pap szolgál-hat a görögöknek is, s ez a helytartóság és mi-niszterium határozataival ellenkezőleg, boldog em-lékü Lepzelten által karbatalommal beerőszakolt oláh pap vala.

Ezelőtt pár évvel meghalt a brassói városi oláh imaház melletti pap és a püspök, midőn töle ezen megye papot kért, a hallgatókat arra utasítá, hogy járjanak a görög templomba; ezek szót fo-gadtak, s esendesen viselték magukat jelen év kez-detéig, de ekkor már ezen templomot tulajdonuk-kép akarák tekinteni, s valami ilyest egy brassói naptárba állítottak is, a görögök ez ellen tiltakoz-tak újságilag, az oláhok újra panaszkodtak és kér-ték a püspököt, hogy nekik adjon papot, mert ők nem akarnak többé kedvetlenségeknek kitéve lenni, s ekkor történt az r. s. által felfejtett idézés, s

történetek az azon cikkben előszámláltak, mit én jelen cikkem elején azért nevezek utolsó stadiumnak, mivel hiszem s hiszi az egész józanon gondolkodó közönség, hogy ezen ügynek most végkép be kell végződnie, s hogy az többé, jelen viszonyok közt, hosszasan nem tarthat.

Dióhéjban foglalva, s az említett cikket is hozzágondolva, ezek teszik a consistorium és görög megyék közti viszályt, utángondolva pedig az egészek, tisztán látszik, hogy ezen megyének vagyonsága a szerencsétlenség, mert míg szegény volt, századokon keresztül nem háborgatta senki, vagyont szerzett s alapítványokat tett; megtámadta legelőbb Adamovits 1792-ben, Moga 1843-ban és b. Schaguna 1851-től mai napig folytatja a különböző utakon megkezdett, de mindannyiszor a megye vagyonát közelebről és mindenekfelett érdeklő megtámadásait, még pedig hol tulajdon, hol consistoriuma neve alatt, s midőn látta, hogy támadásai sikertelenek, mert a nyakas görögök igazukból s az ők kezelésekre bízott vagyonból, mik különben is, mint merőben magán tulajdoni szerződések alapuló vagyonok, kizárólagosan mint ilyenek, de az alapítványokból kifolyólag is, a polgári törvények oltalma alatt állanak, mit sem engednek, a vallás köpenye alá burkoltva, a görögöket heterodoxoknak nevezi, s azt mondja, hogy ők, mint ilyenek, orthodox vagyont? nem bírhatnak, s ezért interdiktum alá kell esniük.

Nő de félre a recriminációkkal, hiszen csak tények előadását ígértem cikkem kezdetén, s miket elmondék, azok mind száraz tények, a sok közül kizemelve, mivel mindent elmondani, különben is nem egy hírlapi cikk, hanem röpirat keretéhez tartoznék, mit megírhatna V. G., mint a görögök huzamos éveken keresztül ügyvédé, és nem én, ki ezen ügyet csak rövid időtől fogva tanulmányozom, még pedig részint magoktól az igen értelmes görögöktől, részint pedig az általuk kiadott egy könyvecskéből, miben kiváltságaik foglaltak.

És most bátran kimondva: hogy vagyon utáni méltatlan kapkodás és küzel sem a netaláni igaz hittől eltérés alapja a 49-dik számban közölt consistorialis rendeletek, én is azzal végzem jelen cikkemet, várjuk be a r. s. által kitértetés helyezett eredményről tudósítást.

G. Y.

Lőrinczréve, május 2-kán, 1868. — Az 1868. év április 10-dike (nagy péntek) Lőrinczréve nézve a legszerencsétlenebb napok egyike volt!! A nagy emberbarát és nemes szenvedő Jézus halálának emlékét ünneplendők: gyűlünk össze ez nap a reggeli harangszónak tünepies méltósággal elzúgó szavára az Urnak szent házába!... Minden ember arcán olvasható vala a vallásos áhitat és a nagy szenvedő iránti tisztelet megható kinyomata!...

Midőn végezve volt az isteni tisztelet s jövénki ki a templomból, e borzasztó kiáltás: „égés van“!!! kezdte el-eljajdulni mindenfelől. A vallásos áhitat és a nagy szenvedő iránti mély tisztelet szent komolysága ülte arculatokat a rémület izonyosságai borították el.

Sirás! jajgatás! gyermekeik után töprekedő anyák kiáltásai, örlüsséggel határos szeszerezttség tört ki mindenfelől, mert a gyulás után tüstént felkelt orkányszerű szélvész pillanatok alatt szétszórta a tüzet, s 14 gazda (a faluban a legjobb gazdák, mind magyarok és reformátusok) minden épületei egyszerre valának lángba!!!

Elégének a ref. egyháznak papi, mesteri minden épületei, el az iskolához is: csak az Urnak szent háza — a templom marada épen!!!

Az összes kár a politikai hatóság által becsültetett 22,000 o. é. forint. Ebből a református egyház kára 2,220 ft. o. é. Az én saját magam károm pedig 1,600, olvasd egyezerhatszáz o. é. forint, nagyobb részint gabonakészletbe, élelmiszerekbe, házi és gazdasági eszközökbe!!! Változóm is csak az maradt, mi rajtam volt!! A ref. egyház annyiban szerencsésebb volt; mint mi: mert annak tűzvészesebb épületei a szent zsinat határozata következtében 223 o. é. frtig a Kolozsvárti székelő Victoria biztosító társaságnál biztosítva valának.

Azonban mily csekély ez a 223 o. é. frt a 2,220 o. é. frt kárhoz mérve, be jó lesz vala most reánk nézve: ha minden épületei az egyháznak lesznek vala biztosítva!!!

Midőn a „Victoria“ biztosító társaságnak, a pontos és gyors eljárásért, melylyel a biztosított kárt a teljes biztosított értékkel (223 o. é. forint) néhány nap alatt kifizette; nyilvános köszönetet mondanánk: nem mulaszthatjuk el egyszersmind a főtiszteletű köz szent zsinatnak is a biztosítás megrendelése által tanúsított atyai gondoskodásáért, a legháládatosabb köszönetünket nyilvánítani.

Benedek Dénes, m. k. ref. pap.

Árkos, április 30-kán, 1868. — A székelő-keresztúri unitarius gimnásium építésére, márciusi kéréssem óta, vidékünkön a következő adakozási ígéretek tettek, az itt következő renddel: Árkos: malommester Molnár András 1 frt, Veres Fer. 20 kr, Pílbát József 20 kr, malommester Lőrincz Antal 20 kr, Pílbát Fer. 25 kr, ifj. Székely Fer. 10 kr. Tegző Sámuel 20 kr, Köntés Fer. 20 kr,

ifj. Utó Dániel 10 kr, ifj. Barabás Áron 10 kr, Dancs Dávid 10 kr, Szabó Bénéám 20 kr, idősb Barabás Áron 50 kr, Güncz Mózes 30 kr; sepsi-körispataki unitária ekklezsia 10 frt; nagy-borosnyói közönség 50 frt; laborfalvi közönség 40 frt; alsó-rákosi gazdasítz Józsa András 21 frt, gazdasági felügyelő Fodor József Hidvégen 5 frt; Vargyason: Kelemen Elek 5 frt, tanító Boneza György 5 frt, Gyertyánfi János 2 frt; Nyújtódon: Szentiványi Ignác 5 frt, neje Zathureczky Mária 5 frt. Mindezek összege 151 frt 65 kr o. é.

Kiss Mihály.

KÜLFÖLD.

ANGOLORSZÁG. A „Daily News“ szerint az irlandi egyház kérdésében legközelebbi lépés lesz, a királynőt egy föllíratban arra kérni meg, hogy még a jelen ülésszakban való törvényhozatal tekintetéből, a parlament rendelkezése helyezze az irlandi egyház világi javadalmaiban levő érdeket. „Azen eljárás — ugymond — melyet a kormány ezen ügyben fog követni, még nincs kijelölve. Ugy látszik, hogy az utóbbi ezen tárgy iránt megújítandja felfüggesztett ellenzését, az alsóház politikája ellen. Bizonyos, hogy a felirat mindenestre keresztül fog menni. Valjon ama felosztás fog-e arra következni, a melyhez való folyamodásra Disraeli már megnyerte a királynő engedélyt? Az alsóház nincs oly hangulatban, hogy magával játékok tüzeti engedjen, s az a királyi előjog szokatlan használatára saját kiváltságaihoz szoktatlan, de törvényes gyakorlásával fog válaszolni. Azon viszonyok, melyek jelenleg az alsóház s a kormány, s a kormány utján a korona közt léteznek, igen kellemetlenek. Midőn a javaslatok elfogadtattak, Disraeli illőnek vélte, a legutóbbi ülés folyamát jellemző zavart úgy tüntetni fel, mint Gladstone politikájának első hatását. Ezen zavar azonban inkább azon ténynek tulajdonítható, hogy Disraeli, veresége dacára, méltatlanul ragaszkodik hivatalához, s azon ténynek, hogy az alsóház gyakorlatilag vezér nélkül létezik. A kabinet testületileg nem vett részt a legutóbbi ülésben, a legfontosabb szavazások egyikében; s fontos vitatárgyak iránt hallgatott. Ama szemrehányások, melyeket Ayrton, Horsman, Sir S. Grey s több más tagok intéztek a vita folytatában a miniszterelnökhez, s Bright heves kikelése, ki Disraelit világosan a leg súlyosabb vétségekkel vádolá, melyeket csak egy alkotmányos monarchia felelős tanácsadója elkövethet, mutatják, hogy mily komoly a jelen válság. Midőn oly nyilatkozatok történek a parlamentben, minők egyik oldalról Bright és Gladstone, s másik oldalról lord Manners s Disraeli közt váltattak, s midőn az ekkor kimondott vádak az alsóház s a ország többségének, ha nem is meggyőződését, de legalább gyanúját fejezik ki, — a helyzet majdnem eltitrhetlenné válik. Meglehet, hogy a ház — elismervén, hogy véget kell vetni egy veszélyes válságnak — nem fogja bevárni a miniszterek kezdeményezését, hanem kénytelen érzendi magát valamely más, mint az irlandi egyház tárgya iránt intézni feliratot ő felségéhez. Disraeli úr oly vakmeokró játékot játszik, mely nem csupán önmagára, vagy pártjára nézve lehet veszélyes.“

OROSZ-LENGYEL ÜGYEK. A folyó évi febr. 29-kén kelt orosz császári ukáz által, mint tudva van a lengyel királyság névleg is bekebelezett a császári birodalomba, miután az tegylet már azelőtt vas következetességgel, — mit az orosz kormány azon szerencsétlen ország irányában gyakorolt — végrehajtva volt. E tényre nézve a párisi „Corresp. du Nord-Est“ ben egy felette érdekes, valamint nagy jelentőséggel bíró közlés találtaik:

„Gróf Ludolf, osztrák főkonzul Varsóban, a kérdéses ügy állásáról s az azzal kapcsolatban levő rendszabályokról a császári kormányhoz egy tudósítást tett. Szerinte a bekebelezési tény következtében azon ország állapota a leggyászosabb képet mutatja; a nép hangulata a kétségbeesés legszélvő határáig jutott. A „Visztulai földnek“ — mint az ukáz mondja — a birodalomba teljesen beolvastatása — assimilation complète — több intézkedéseket vont maga után, melyekből kell az ottani új helyzetet és viszonyokat megítélni.

A római katolikus egyház, melynek követői a hajdani királyság népességének több mint negyötödét képezik, ezután csak „külföldi“, s így eltűrt vallásnak fog tekintetni a görög keleti állam s így uralkodó egyház mellett. — A folyó iskolai év végével mindkét nemű magán iskolák és táptintézetek — pensionnats — be fognak zárni, s jövő évben csupán orosz iskolák nyitására fog a kormány engedélyt adni.

A közigazgatás minden ágaiból, még az alsóbból is, a lengyel születésű tisztviselők s hivatalnokok eltávolítottak s oroszok által fognak póltatni.

Minden hatóságok egymással csupán orosz nyelven fognak levelezni, s ezután — mi eddig még megengedettett — lengyel nyelven írt bármilyen kérés, vagy folyamodást sem lesz szabad bizonyos kiszabott határidő után, bármilyen hatósághoz benyújtani. Nem szükség e rendszabályok horderejét fejtegetni, — az orosz kormány feltett szándéka s kétségbe nem vonható törekvése: a lengyel nem-

zeti elemet a lengyel földről végképp s gyökereesen kiirtani.

Lithvánia sorsa és helyzete nem kevésbé iarmalmas. E tartomány új fő kormányzója, Potapoff tábornok, az elhírbült Muravieff méltó utóda, mindent elkövet, hogy a r. kath. egyházat s lengyel nemzetiséget ott is végképp kiirtsa.

Fog-e az orosz cs. kormány e végzeteljes terveiben óhajtott sikerre jutni? az idő mutatja meg. A történelem lapjain van egy nagy tanulság heírva, mely a lengyeleknek s a lengyel nemzet barátainak, ha nem is vigasztalást, de legalább reményt nyújthat. Egy magyar közmondás szerint: az Ursten olykor az emberi dolgokba beleszól. Valóban ez nagy történelmi igazság, mert olykor a kormányokat, mint népeket a nemesis kéréllhetlentől utólré.“

OLASZORSZÁG. A félhivatalos „Corr. Ital.“ megtámadja néhány olasz lap szövetségi kombinációját, s azok tarthatatlanságát igyekszik kimutatni. Ha azoknak, u. m., hinni lehetne, következésképpen el kellene fogadni, hogy Oroszország a nyugati hatalmakat elálatni s Poroszországot megnyerni akarja, hogy Konstantinápolyra vonatkozó terveit kivihesse; hogy Poroszország Olaszországgal conspirál s a déli német államokban folytonosan és nagy titokban működik; hogy Ausztria Párisban intrikál, a déli szlávok és lengyelek iránt különös rokonszenvet szinel és egy időben Flórenczben, Berlinben és Londonban csalókató ígéretek bőségszavát önti ki; hogy Anglia maga részéről mindnyájának udvarol s előrelátással oltja a szikrát, mi Európában lángot szíthatna, s hogy végre Franciaország sorban Oroszországnak nyújt kezét, Keletnek hizeleg, Ausztriának a német védnökséget helyezi kitértetésbe s Olaszországnak a szent atya fenyegetését igéri. A „Corr.“ megjegyzi, hogy a legtöbb légvárat Olaszországra vonatkozólag építik, s végül így szól: „Mi nyugodtan akarunk maradni; fenn akarjuk tartani a barátságot a hasonló elveket valló hatalmakkal; de sem a rokonszenz köteleke, sem a halál köteleke nem fognak dicvágyó lépésre, vagy aggressiv tervekre ragadni.“

KÜLÖNFÉLÉK.

— Király ő Felsége gr. Andrássy Gyula miniszterelnököt, mint a Szent-István rend nagy keresztés vitézét, val. belső titkos tanácsosnak nevezte ki.

— Ő Felsége f. hó 10-én a főhercegekkel és a nápolyi királynéval Budapestre érkezett, s részt vett a Rákoson tartott löversenyen. E hó 14-én ismét Bécsbe áttazott.

— Felső Fehérmegyéből értesitenek, hogy a bizottmányi-gyűlés, melyet elnököl főbíró gr. Haller Ferencz fényes fogadtatása előzött meg, f. hó 11-kén kezdődött és öt napon át megtartott, belügyi kérdések megoldattak, ő Felségeikhez hála felirat, a magyar kir. miniszteriumhoz és erdélyi kir. biztos gróf Péchy Manó ő nmlsághoz bizalmi szavazat lön határozva.

— Tegnap, május 15-kén a románok városunkban innepet ültek, 20-dik évfordulóját a campulu libertatiin letett eskünek. — Valjon mikor jön már el azon idő, midőn nem külön külön üljük, meg politikai innepeinket?

— A pénzügyi bizottmány naponkint tart gyűlést. Elhatározták, hogy a fennforgó pénzügytörvények a legreálisabban meg fognak vitatni, s a mennyiben jóváhagyatnak, általok állandó pénzügyi reform létesíttessék. Először az összes anyag általánosságban átvétetett, hogy a bizottmány kellő átnézetet szerezzon magának s az elvekben megállapodjék. Azután az adóbehajtásról és az egyenes adókról szóló törvényjavaslatok vétettek tárgyalás alá. Vezérelvként kimondott, hogy az alsóbb osztályok minden az eddigig magasabb megadóztatása szorosan kertilendő, és a várható bevételi többlet a vagyonsabb osztályoktól következtessék. — Ezen elv alkalmazása névszerint a házadónál bir jelentőséggel. A pénzügyi törvényjavaslatok számos és jelentékeny módosítást lesznek kénytelenek szenvedni, ellenben a budget tételei nagyban és egészben változatlanok maradnak.

— A honvédelmi törvényjavaslat rövid idő múlva a ház elé terjesztetik, s mint Klapka lapja beszéli, a lehetőségig ki fogja elégiteni a nemzet kívánalmait. Névszerint honvédség kérdésébe Andrássy tervezet fog érvényre jutni. Az értekezletek e tárgyban a miniszterelnöknél szakadatlanul folytattnak, s azokban Perczel, Klapka, Vetter, Piketty, Ivánka, Hollán Ernő és mások vesznek részt.

— A pesti gyepe aligha látott népesebb és szebb futtatást mint f. hó 10-én. Nem tekintve a királyi látogatást, oly válogatott és nagyszámú közönség nehezen volt még a futtatás jelen. S erre az idő is nagyon kedvező volt. Tudni való, hogy a magyar aristocratia a löversenyen majdnem teljes számmal jelenik meg, mint az országgyűlésen. A páholyok a fényben úszó főrangú hölgyekkel voltak tele, honnét felváltva látogatókat tettek a nápolyi királynénak az udvari páholyban. A futtatás alatt katonai zenekar járszott, a többi közt a Rákóczi-induló is. A verseny nagy részvételt kísértetett. A „Hack Stakes“ ben nyertes lön gr. Festetics Pál lova Black Boy, — a nemzeti díjat nyerte

a Festetics lova Dante; a Széchenyi-díjat gr. Széchenyi Kálmán lova Cornelia; a császárdíjat a most királyné birtokában levő Challenge; az állványdíjat ismét gr. Festetics Pál lova Florican. A mezőgazdák versenyében az első díjt nyerte Kristó Nagy Imre Szentestől.

— A kath. közzsínatra vonatkozólag Rómából ezeket írják: Sz. Péter napján, (jun. 29.) IX. Pius tünepélyesen ki fogja hirdetni azon canonicus bullát, melyben a közzsínatot 1868-dik év decz. 8-ikára hítja egybe.

— Nagy-Körösön május 10-én újabb zavargás volt. A vasárnapi isteni tisztelet alkalmával szokásban van a városháza erkélyéről hirdetések tenni közé, mikor is a piac meg lehetőséven telve van emberekkel. E napon Szabó János molnár egy zajongó és fegyveres csapat élén zajos kiabálás közt a városháza elé megy s egy fekete és sárga szalagokkal díszített zászlót, melyen egy halálú és ez alatt egy névsor volt látható, kitértet. Az előjáróság levétette a zászlót, Szabó molnár pedig mint rendetlenkedőt elfogatta, hogy Kecskemétre kísértesse. A nép most felzúdult, Szabót kiszabadítá a rendőrök kezéből, s hangosan követelte a zászló kiadatását. Isteni tisztelet végzetével Filó Lajos, az első pap, az erkélyre lépett s szokott szelid modorával csendesítette a népet. Két-három izben is félbeszakított. Eleinte kevés hatása volt beszédének. Azonban a városi közgyűlés elhatározá, hogy a zászlót ki fogja szolgáltatni. Ugy lett és a tömeg most csakugyan oszolni kezdett. A zászlót Szabó János két fegyveres társa kíséretében haza vitte s ott kalapjukat levéve, Kelet felé fordulva imádkoztak szent K...t segítségül hívva. Ugyancsak a közgyűlés elhatározá, hogy katonaságot hív segélyül. S csakugyan délutáni 5 óra tájban Kecskemétről egy század lovas meg is érkezett, kik a főbb lázítókat lakában helyeztettek el. Szabó molnár megszökött, más három lázító elfogott.

— Kossuth Lajos egy újabb levele jelent meg a „Magyar Ujság“-ban, miért a lap azon számából még szét nem küldött 500 példányt lefoglaltak.

— Nagy-Szebenből gyakori rablásokról, s környékéről több rendbeli égesekről értesít a „H. Ztg.“

— A kolozsvári zálogkölcson-társulat f. hó 12-kén tartott közgyűlésén 36 részvényes 574 részvényt volt képviselve. A tetszéssel fogadott elnöki megnyitó beszéd és az igazgató választmány mult évi tüzletjelentése után határozatba ment, hogy a megvizsgált számolatok alapján az igazgató választmány az 1865/6- és 1867-diki tüzletvekre a felelősség alól felmentetett, és hogy a részvényosztalék a folyó évi július 1-én fizetendő szelvényre 18 frt legyen. Az alapszabályok értelmében 2 választmányi tag sorshúzás utján kilépendő levén, miután Vasvári Lipót önként jelentkezett a kilépésre, csak egy tag neve sorsoltatott ki, és ez Tauffer Ferencz volt. A titkos szavazás eredménye szerint Tauffer Ferencz 100 szavazattal ujbol megválasztott, s a kilépett másik tag helyére gróf Was Albert 91 szavazattal választott meg.

— Nyílt levél az erdélyi muzeum-egylet igazgatóságához. Teljes című igazgatóság! A „K. Közöny“ mult évi számaiban több oly régiségek megismertetését közlém, melyek az arad-gyulafehérvári vasutvonal földmunkálata alkalmával Maros-Portus terén (Apulum romjai alól) felszínre kerültek. Ezen régiségekből magam is, nem kevés áldozattal, több tárgyat vásároltam meg, azon számokkal „akkor is“, hogy azokat illető helyökre, az erdélyi muzeumba fogom beszozálatni. S hogy ezt mind eddig miért nem tettem, nem metsésgül, de alapul hozom fel azt, miként: számítottam arra, hogy a földmunkát tovább folytatásával sikertül több tárgyat is megszerezzen, s azokat a külföldre való elvándorlástól megmentve, rendeltetésük helyére egyszerre beszozálatnom. Látra azonban, hogy több figyelmet érdemlő tárgyak nem találtnak, ezélem kiindulási pontjától vezéreltetve bátor vagyok a t. cz. muzeum-egyleti igazgatóságot értesíteni a felől, miként az általam megszerzett és gondozás alatt lévő tárgyakat a muzeum szabad rendelkezése alá bocsátom; felhiva a t. cz. igazgatóság becses figyelmét arra nézve, miként gyűjteményemben nevezetes tárgyak is találtnak, u. m. egy Dianának szentelt oltár, viszont egy más Jupiter és Junonak szentelve, egy ép szárnyas szobor, mely reptül felben „Hecato“-t ábrázolja, egy koszos Diana fő, továbbá több tisztán olvasható ezüst- és rézpénz, ugyszintén a „Vályare“ és „Pia-kinél“ talált írott tégladarabok és egy szabályos formájú hamvveder stb. stb. Egész gyűjteményem felajánlása mellett, mely nem csak archeologiai, de geologia és geognosiai tárgyakat is foglal magában, maradtam a teljes című m. e. igazgatóságnak Nagy-Enyeden, május 7-kén, 1868 alázatos szolgálja Bacsila Elek s. k.

— Tordáról 14-ről írják nekünk: E hó 11-kén este felé Észak-Nyugot felől városunkat és határát zápor jégeső, s végül felhőszakadás hordította el. Kerteinket, szőlőbégeinket, gyümölcsfáinkat összezúzta. Az oldalak földjét lehordotta, völgyeinket, keleti s nyugati utcainkat iszáppal meghordotta. Vetéseinket völgyekre sodorta azokkal a szép téreket rőfnyire, főlőnyire elborította, az utakat ott járhatlanná tette, patakok hídait elhordotta. Kaszálókat, luczernásokat elgázolt. A patakok fo-

lette megnőtték, árkaikból kiömöltek, s hordották fát, építet el. Sertéseket, juhokat sokat elhajítottak, megfuszottak. Egy ló is a báron az árba belefullt. A sok és szép reményű esztendő így kezdé kinyitást, mely miatt nem búzá s más áldást, hanem bűt aratunk.

— Az 1848/9 ki honvédek felségállítására nemcs Tordamegye részéről önkényes adomány járultak: (Folytatás.) 1. Egerbég városából: A városi pénztárból 1 frt, Pataki József 10 kr, Károlyi István 25 kr, Zágonyi József 5 kr, Szentpéteri Dávid 10 kr, Balog Sándor 10 kr, Kapusán László 10 kr, Pataki Dénes 10 kr. 2-szor: A pagocsaai járásból: Dundas Domokos 1 frt, Pap József 50 kr, Zudor Sámuel 40 kr, Pelles Albert 1 frt, Rettig Sándor 2 frt, özv. Kósa Domokos 1 frt, Darkó Lajos 2 frt, Márton István 3 frt, Magyar János 1 forint, Kónya Áron 30 kr, Simai Márton 3 frt, Simai Lajos 40 kr, Horváth Imre 1 frt, Csizsér Lajos 1 frt 20 kr, Murvai István 1 frt, Esztergár Kajetan 40 kr, Laiber Antal 2 frt, ifj. Betegh Sándor 3 frt, Müller Mihály 2 frt, Kovács Lajos 1 frt, Mátéfi Pál 2 frt, Molnár Károly 1 frt, Székely Gergely 1 frt, Patrúányi Miklós 3 frt, Bitai Mátyás 1 frt, ifj. Petki Ferenc 2 frt. 3-szor: Szoligabíró Gáál János 2 forint. 4-szer: Kozma István 10 frt o. é. Összeg: 51 frt. Torda, 1868. május 4. B. Kemény György, főispán.

— A tordamegyei koronázási díszlovassal kiállításai költségeinek fedezésére utólagosan adakoztak: (Folytatás.) 1-ször: A sztl-lászló járásból: a) gr. Mikes Miklós 20 frt, b) Marinka Ignác 5 frt, c) Pál Mihály 1 frt. 2-szor: id. Toroczka Sándor 10 frt. 3-szor: Mezőségi járási szolgabíró által 2 frt 70 kr. 4-szer: Ns. Torda városa képviselő gyűlése 50 kr. 5-ször: Kozma István 10 frt. Összesen: 98 frt 70 kr. Torda, május 4-kén, 1868. B. Kemény György, főispán.

— Tudomásul. A segélyezendő honvédek hat kategóriába osztattak: 1) a közlegények 50 frttal, 2) altisztek 80 frttal, özvegyeik ennek felével, árvaik negyedrésszel. A többi négy kategóriában, melyeket a hadnagyok és kapitányok, őrnagyok, alezredek és tábornokok képeznek, az egyesek járuléka csak akkor fogják megállapítani, ha az első két osztály ellátása után, mely mindenestre leginkább szorul a segélyre, már tudni lehet, mennyi marad fenn a honvédalapból. Miután azonban ez utóbbi 4 osztályban is vannak egyesek, kik csakugyan segélyre szorulnak, ezek számára 100—100 forint, özvegyeik számára ennek fele utalványoztatott, de nem egyszer mindenkorra, véglegesen, hanem előlegképpen, mely be fog tudatni azon összegbe, melyet az első két kategória kielégítése után a segélybizottmány e négy kategória tagjai számára meg fog állapítani.

— Özvegy Mózsa Józsefné szül. Pávai Anna Dézseről, maga és a megboldogult gyermekei: József, Ferencz, Samu, Lajos, Rozália Ajtai Gáborné, Ágnes Fodor Józsefné, Pál, Károli Kase Elekne; ezek nejei, férjei s gyermekeik: valamint az elhalt testvérei: Mózsa Krisztina Naláczy Dánielné, Mózsa László és számos rokonok nevében szomorodott szívvel jelentik a forrón szeretett férj, az édes atya, illetőleg nagyatyja és rokon sáros-magyar-berkeszi Mózsa Józsefné, a jelenlegi országgyűlés felsőházi tagjának, élte 86-dik, boldog házaságának 27-dik évében, e hó 7-kén esti 6 órakor végelegenyülésben történt csendes kimúltát Béke hamvaira!

— A nap legfontosabb tudósítása, hogy ő Felsége hg. Auersperg Carlos misiszterelnök s dr. Giskra belügyminiszter kíséretében Prágába fog utazni. Ezen utazást fontos politikai eseménynek tekintik, s különösen hivatva volna az új aera ellen alakult ellenek megűrésére, egy bécsi lap pedig ezen lépést mint a kormány utolsó előzékeny tettetét tünteti fel azok sorában, melyeket a csehek irányában eddig is tanúsított, midőn készknek mutatkozott a vasuti kérdésben áldozatot is hozni, csak hogy a jólét új forrásait nyissa fel ez ország számára, s talán nem minden tekintet nélkül Cseh-országra engedé lassaukint a vagyon-adót is megbuktatni.

— A nazarenusok H.-M. Váshelyen folyvást szaporodnak. Több magánháznál rendes isteni-tiszteletet tartanak, s éneklők az általuk nyomattott nazarén énekeket. Temetkezűk — mi már több ízben előfordult — pap és kántor nélkül történi; harangszótól, mint menyköcsapástól, futnak, templomba nemhogy nem járnak, de azt messziről kerülük. Született gyermekeiket nem engedik megkeresztelni, csak erőszakkal, s hány van olyan, ki be sem jelenti, hogy gyermeke született; megismered az új hit követőit arról, hogy ha találkozol vele, előled ki nem tér, nem köszön, szemét földre sít, nem dohányzik, s nagyon ájtatos arcot vág.

— A Királyhágón tulról elszomorító híreket közölnek a lapok. Most itt, majd amott szegül ellene egy-egy község a hatóságok rendeleteinek. Ez esetek nagyobbára a tagosítás alkalmából merülnek fel.

— Gyümölseinket néhány év óta a fagy szokta letarolni; most ez eddig még megkímélte, hanem annál nagyobb mérvben esküdt ellene a hernyó; mi ha minden kerttulajdonos megtenné a szükséges intézkedéseket, amannál sokkal jelentéktlenebb ellenség lenne; de, mert — s elég kár — akárhányan összedugott kézzel nézik, mint

emészt el e csunya féreg a fák zöldjét, az ellenkezőt cselekvő gazda is csak annyit ér el igyekeztével, hogy nem az ő kertjében születtek, hanem a szomszédoktól átvándoroltak pusztítják el, mit annyira védett, s így egy kis restség miatt a baj általánossá válik; minél sokkal kíváncsiabb lenne, ha a szorgalom válnék általánossá.

— Párisból írják, hogy a császárné érdekes állapotban van, s mintegy hó lefolyása után Napoleon császárt új atyai örömeiben fogja részesíteni. Ezen forró óhajattal hozzák összeköttetésbe azon békés, szellemet is, mely az udvari és kormánykörökben jelenleg uralkodik.

— Prágából távirják vasárnapról, hogy az nap Rip hegység alján nagy népgyűlést tartottak a szabad ég alatt, melyben 20,000 ember vett részt. A lelkesedés nagy volt s egyhangu határozatokat hoztak, hogy az új adómenek ellen tiltakoznak, hogy Csehország önálló királyság, minő Magyarország; hogy kívánják egy új országgyűlés összehívását az általános szavazatjog alapján. A gyűlés elnöke Kratochwill volt.

— Vág-Ujhelyről egy majdnem csodával határos tümenénnyről írnak. Kocsócon egy parasztnő él, ki száz éves korában megvakult. Öt évvel később minden orvosi segély és gyógyszer nélkül ismét visszanyerte szeme világát. Most e nő 109 éves, teljesen jól, sőt mondhatni élesen lát és friss erővel, fáradhatlanul dolgozik minden mezei munkánál reggeltől estig.

— A „H-k” utolsó számai egyikében következő szomorú eset áll, mely a fővárosban néhány nap előtt adta volna magát elő: „Temetés volt szerdán künna a két szív utczában, a 40-dik számú házban. Egy fiatal, csinos polgárleányt temettek el. A koporsó után a szülők mentek, kiknek a leány egyedüli gyermekük volt, s egy fiatal ember, ki a leányt szerette. Az elhunyt története egyeztet volt; de érdemes, hogy megemléskünk. Szülői szegény mesteremberek voltak, s szeretője lakatoslegény. Négy évig járt a házhoz, a leány oda volt neki ígérve, s csak azt várták, hogy a fiatal embernek állása legyen, melyből feleségét eltarthassa. Pár hó előtt a szülők örökség után háznak s némi vagyonnak birtokába jutottak, s pár nap előtt a mesterlegény felszabadult és helyet is kapott, melyből megélhetne. Elment s megkérte a leányt. Szülők azt felelték, hogy most a leány vagyonos, nálánál jobb pártot is csinálhat, neki nem adhatják. A felboszantott kőr azt felelte, hogy jó, hát akkor elveszi a mesterének a leányát. Szeretője a kapuig elkísérte, sirva elbúcsúzott, s kerte jöjün vissza, hanem a férfi azt felelte, hogy „neki már nincs mit keresni ebben a házban.” „Én pedig tudom, hogy holnapután el fogsz jöni meglátogatni” válaszolt a nő. Elváltak, a leány phosphorral megmérgezte magát, szülői csak későn vették észre, s két óra múlva gyermekük halva fektött. A szeretője csak kiterítve láthatta újra. Sok szegény sorsú népség kísérté ki a temetőbe, a szülőknek pedig nincs kire hagyják a vagyon, melyet többre becsülték leányuk boldogságánál.

— A Chassepot-fegyver sikere minden reményt feltölt. Be van bizonyítva, hogy 100 lövés közül 70 nek találni kell! Tegyük fel, hogy e számításban egy kis nagyítás van, s száznál az eredményt egy harmaddal szállítsuk le, még így is megdöbbentő adatokhoz jutunk. Így például: egy perczen 10—12-t lehet löni, tehát öt óra ütközetben 300-at, 100,000 ember 30 milliót fog löhetni. Állítsunk most szembe két egyenlő hadsereget, s egy reggel húszszornál több töltényt lönek el, mint a mennyi kell, hogy az első katonától az utolsóig egy lábíg mind elesék!

— Hir szerint Theodoros híres oroszánai, melyek az angol hadsereg által bevett várban lefoglaltattak, Abyssziniából Londonba fognak vitetni. A láncz, melylyel meg voltak kötözve, tűmör aranyból való, ugyszintén lábaikon a karikák is tűmör aranyból valók. Rendkívül vadaknak mondják.

— Zsidó herceg. Mint a berlini bűrzén hangosan beszélik: a modern Croesus, a gazdagok gazdaga, Rothschild báró meherczegesítettnek.

— V-dik közlemény. A kolozsvári ev. ref. fűtanoda szegénysorsu tanulói részére folyó év febr. 19-től a mai napig szamadásom alá a következő kegyes adományok folytak be:

a) Búzában: T. Főris Imre úr (Kolozsvár) 3 veka, t. Gáál Péter úr (M.-Kályán) 6 v., t. Klein Frigyes úr (Gyalu) 3 v., tisz. Kónya András úr (életéig, Gyalu) most év évre 2 v., t. Bándi József (Gyalu) 1/2 v. — B.-Váraljai kegyes gyűjtések összesen: 14 veka és 13 kupa; ebben adakoztak: t. Ince Ferencz úr és neje (életükig adnak 3 + 2 vekat), most 5 v., t. Boros József úr (3 évig) most 2 v., tisz. Csizsár László ref. pap úr (gyűjtés igért 3 évre) most 3 veka, ugyan onnan: t. Laposi Ferencz, t. Laposi János, t. Deák András és János, t. Nagy István, Czira András (Felszegi), Miklós Ferencz; Köt. Borzási János, p. Borzási János, Pál János (andrád), Módi István, Máthé István, Molnár P. János urak adtak összesen: 4¹³/₂₀ ad vekat. Tanodai főgondnok b. Bánffy Albert úr 8 naga kegyes adománya (Bonczhidáról) 40 veka, összesen: 69³/₂₀ ad veka, mely a IV-dik közlemény 166 ik veka összegével annyi, mint 235³/₂₀ ad veka.

b) Pénzben: T. Biró Sándor úr (Cserna-falva) az általa (3 évre) igért 9 veka búza fede-

zésére most már 3-szor és újabban 4-szer is 3 + 3 forint = 6 frt, t. Barkó Károly (Kolozsvár) 2 frt 50 kr, t. Barkó Károlyné úrasszony 2 frt 50 kr, gróf Eszterházy Kálmán úrasszony (kegyes igérete évenként) most 5 frt. Fogarasi kegyes gyűjtések: tisz. Pánczél Károly ref. lelkész úr 1 forint, t. Orbán László úr, Kis Zsigmond, Budai István, Gombási Sámuel, Bajza Mihály, ifj. Nagy Károly, Szalaközi János, Székely István és Kőnczei Lajosné urak és úrasszony — 1 forint 11 kr, t. Jakab György úr 1 frt, t. Tóth N. úr 50 kr, t. Moszléni Károly úr 1 frt, t. Rákosi József úr 1 frt, t. Szilágyi Sámuel úr 40 kr, N. N. 10 kr, N. N. 12 kr, t. Gegő János úr 10 kr, t. Benedek Gyula úr 30 kr, t. Balog Sámuel úr 1 frt, t. Nánási Sámuel úr, Szabó Lajos, Kies Sándor, Kovács János, Fel-méri Lajos, N. N. összesen: 65 kr; t. Fülöp N. úr 1 frt és így az egész gyűjtések 9 frt 28 kr, mely összeget a nemes ekklezsia pénztára 5 forint 72 kiral kipótolván, nyertünk Fogarásból összesen: 15 frtot. Jelen V-dik közleményünk pénzbeli bevétele e szerint 31 frt, mely a megelőző 4 rendbeli közlemény 239 frt 80 krajczárjával tett 270 forint 80 kr.

Mely nagyra becsült adományoknak tiszteletteljes közzététele után bátor vagyok jelenteni, hogy szűkölködőinknek naponként 90 pár cipőt osztván ki, egy-egy nap 3 veka búzára van szükségünk, s bár fűtanodánk s ügyünk lelkes pártfogói, a fenn-írt összegek szerint, áldozatkészségüknek jeles példát adták: kénytelenek vagyunk a szegények, a jó magaviselettek nevében újabban is tisztelt ívtartóinkhoz folyamodni, hogy kegyességük nyomán ezután is kiosztható legyen így is szűkre szabott kenyérszükségleteink. Magunkat és szegénysorsu tanulóinkat a buzgó ügybarátok nagybecsült pártfogásába továbbra is ajánlv, minden legkisebb adományért előjárásunk nevében köszönetet mond.

Kolozsvárt, 1868. május 7.

Kócsi Károly, tanár.

Hivatalos értesítések kivonata.

Pályázatok. Háromszéken Nagy-Borosnyón egy postamesteri állomásra jun. 8-ig. — A nagy-szebeni katonai növelében egy székely fiak számára alapított helyre junius végéig. — Kolozsvárt a pénzügyigazgatóságnál egy III-ik osztályu szám-tiszti állomásra junius 7-éig. — Ugyanott egy fogalmazói és egy irodai segéd-tiszti állomásra május 7-éig.

Árverések. Kolozsvárt a Hidelvén ház és telek május 29. — Tordamegyében Petelen fekvők jun. 5., jul. 6. — Kolozsvárt felső-szénutczában ház és telek május 25.

KÖZGAZDASÁG.

Erdély legfontosabb nemzetgazdasági kérdéseinek szellőztetése gazdasági szempontból.

(Folytatás.)

Szathmári Ferencz gépész hazánkfiának párisi útjára az egylet 40 frtot segélyt utalványozott, a mit Dr. ifj. Hincz György aláírás útján 100 fira egészített ki.

1867. augusztus 5-kén tartott választmányi ülés: 1) Egy gazdasági tanintézet felállításáért folyamodni határozatot. 2) A marhasó árának alább szállításáért felírni határozatot; mire nézve egy bizottmány nevezeték ki, a mely munkáját 1868. februárban beadván, az illetékes helyekre felterjesztett.

1867. augusztus 21-kén tartott választmányi ülés: Egy ekeverseny rendezése elhatározatván, a program megállított. A szeptember 4-ki ülésben egy bizottmány nevezetett ki, kik a kiállított ekeket gyepszántásban próbálták meg, és a díjakat két tökéletes faszterkeztett egyenes kormánydeszkáknek ítelték oda.

1867. szeptember 4-kén tartott választmányi ülés: A mezőeségi borvidék megvizsgálása elhatározatik és ezen célból egy bizottmány nevezeték ki, a kik a körutat megtéve, a mezőeségi borokról elismerőleg nyilatkoznak és a bortermesztést a mezőeségi birtokosok figyelmébe ajánlják.

1867. szeptember 14-kén tartott választmányi ülés: A helybeli katonai élelmezési bizottság felkéri az egyletet, miszerint minden erkölcsi eszközeivel oda törekednek, hogy a természeteket az élelmezési árverezésekbeni részvételre bírja, minthogy eddig a természetek az árverezésekben nem vettek részt. Az illető átirat átadatik egy egyleti tagnak véleményezésére, a ki talán véleményét még mai napig sem adta be, miután a későbbi jegyzőkönyvekben nyoma nincs.

A m. k. miniszterium megküldi a vasúthálózatok tervezetét, és véleményadásra kéri fel az egyletet. Az egylet egy három tagu bizottmányt nevez ki a véleményezésre, a kiknek véleménye egy későbbi választmányi ülésben elfogadatik, és az egylet nevében felterjesztetik. Egy ily fontos tárgy talán a közgyűlés eleibe tartozott volna.

1867. december 10-kén tartott választmányi ülés: A marhasó ügyben oly intézkedések életbe-leptetéséért határozatot a f. k. főkörmányszékhez felírni, a melyeket a m. k. miniszterium által kiadott vész-utasítás mind magában foglal, sőt azoknál még többet is tartalmaz.

A komló-termesztésnek megkísérlése az egylet kertjében még csak most határozatot el.

A különböző gazdasági és ipari célokra legalkalmasabb fűnemekkel való megismerkedés céljából klosterneburgi b. Bábo felkértek, hogy a lehghasznosabbaknak ismert fűnemek lajstromát megküldje.

1868. január 6-án tartott választmányi ülés: A k. főkörmányszék felvilágosítást kér az egylettel a tölgy selyméről tenyésztésére nézve, és azt egylet-adatok hiányában nem képes adni.

A Hadréban tartandó nemzetközi tengerészeti tárlatra az egylet meghivatik. Az egylet egy bizottmányt nevez ki véleményadásra nézve. A vélemény beadásának még nincs nyoma.

1868. február 5-én tartott választmányi ülés: Az alsó-ausztriai gazd. egylet meghívja a bécsi közgyűlésre az egyletet. A gazd. egyletünk kinevez két tagot a megjelenésre. A kinevezett tagok a jelentésüket még nem tették meg.

1868. február 15-kén tartott közgyűlés: Az üresedésbe jött titkári állomásra Timár Károly úr választott meg.

Ha az egyletnek az irt idő alatti működését figyelemmel átolvassuk, azt látjuk belőle, hogy nincs az egyletnek egy oly kérése is, a mely egészben vagy részben teljesítve vagy legalább megígérve nem volna.

Ha ezt egy idegen látná, okvetetlen azon biedelembé jöne, hogy mily boldogok lehetünk mi erdélyi gazdákul, minthogy a közűnössé tapasztalatok szerint, legalább ily kedvező pillanatban az alkalmat felhasználva, az elégtétlenek sérelmeik és bajaik orvoslását kéri szokták. De elcsodálkozunk az illető, ha széttekintve hazánkban, a dűs források mellett meglátna az inséget és nyomort, és hallaná a gazdák számtalan panasztát még most is, midőn tudja, hogy a közelebbi években az urbéri válságból milliók folytak be az országba, és enyésztek el nyom nélkül, és hogy hátrább állunk ma Erdélyben a gazdaszatban, mint ezelőtt húsz évvel állottunk, midőn a föld a feudalismus békőjába volt verve.

Ha kedve ereszkednék, és siralmas helyzetünknek okát keresné, hamar rájöhetne, hogy az eszközök nincsenek felhasználva, melyek a gazdaszat előhaladásának nélkülözhetetlen feltételei, és a melyeket a cikk előbbi részében röviden előszámláltam.

Minthogy az irt eszközök legnagyobb részének életbeleptetésére csak a törvényhozó és végrehajtó hatalom illetékes, méltán megkérdendhetnő tőlünk, vagy talán azt várjuk, hogy a sülgalamb repüljön a szánkba, miután a közmondásból tudhatjuk, hogy a néma gyermeknek anyja sem érti szavát.

Ha ezen hallgatásnak is okát keresve, a többek között az orsz. gazd. egylet elvrajait bírálat alá venné hamar meggyőződne, hogy vagy kimagyarázhatlan közönyösség, vagy a szükséges ismeretek nem tudásában rejlik hátramaradásunk legfőbb oka.

Más országokban rendszeren az illető országok gazdasági egyleteinek választmánya, a különböző szakosztályokkal egyetemben, képviseli az illető ország gazdaszatának érdekeit, a mely választmányba és szakosztályokba a gazdaszat különböző szakmaiból csak a különböző szakmák legtehetségesebb egyénei választatnak be; mig nálunk Erdélyben erre kevesebb gond fordított, mi az egylet eddigi határozataiból kitűnik, mert szinte igaza van hazánk egyik legnagyobb tudósának, ki egy alkalommal azon élezet csinálta volt, hogy Erdélyben minden ember vagy gazda, vagy gazdasági egyleti tag; mert vegyük kezünkbe az egylet névlajstromát, s ha figyelemmel átolvassuk az egylet választmánya és szakosztályai névsorát, látni fogjuk, hogy azokbanigen kevés tag van a gyakorlati gazdák közül. Az erdélyi orsz. gazdasági egylet választmánya és szakosztályai sokkal inkább képviselik a nagyobb földbirtokok tulajdonosait, mint a nagyobb birtokok kezelőit: a mi nagyon viszsza helyzet, mert az illető helyeken oly egyéneknek kellene látni, a kik ha magukat a gazdasági ismeretekben elméletileg ki nem képezték is, de bár életüknek legalább tetemes részét a gazdaságok folytatásában, jól rendezott gazdaságok megvizsgálásában és tanulmányozásában töltötték volna el.

Az előadottakból meggyőződhetünk arról, hogy: 1-ör oly férfiak vannak jelenleg a kormány-polezon, kikről bátran feltehetjük, hogy mindazt valóítani törekednek, a mit hasznosnak ismerve, az állam közgazdátása nélkül az ország és egyesek érdekében megtehetnek;

2-ör az erd. orsz. gazd. egylet a hazai gazdaságunk lendítésében nagyon fontos tényező;

3-ör az orsz. gazd. egyletben általában is, de különösen az ország különböző részeiben lakó legértelmesebb gazda-közűnség közül kevesen vannak;

4-er az erd. orsz. gazdasági egylet a hazai gazdaszat érdekét nem elég tüztesen képviseli;

5-ör miután minden sérelmeinket és bajainkat és azoknak orvoslása módját maga az erd. orsz. gazd. egyletünk sem ismeri eléggé, *) ezt a kormányról föltetni még kevésbé lehet;

6-ör miután a képviselők megválasztásánál is

*) Ugy hisszük e tekintetben gazd. egyletünk meg lehetőségen tájékozta magát, s csak a mostani szerencsésebb viszonyokra várt némely kérdésekben.

Szork.

